

San Pablobi

TITONI

Utire toyani saobi

Saludo

1 ¹Yë'ë, Pablo, Riusure yo'o conguë ba'iyë. Jesucristo cuencueni raosi'quë ba'iyë yë'ë. Bacuabi yë'ëre cuencueni, Cristo bain ba'iruna yë'ëre raosi'quë ba'ë. Bacuabi Cristoni si'a recoyo ro'taja'bë cajën, Riusu te'e ruiñe ba'i cocare masija'bë cajën, ²si'arën ba'ija'yete ëñajën ëjojën ba'ija'bë cajën, yë'ëre cuencueni raohuë. Si'arën ba'ija'yete cato, mai Taita Riusu coqueye beoye ba'iguëbi ru'rureba ba'isirën ja'anre maini quëani jo'cabi. ³Yure baguë cuencuesi'rën ti'anguëna, Riusubi ja'anre se'e maini masi güeseye ro'taguë, baguë cocarebare maina quëani jo'cabi, maire tëani baye ro'taguë sëani. Ja'nca ro'taguëbi baguë cocarebare yë'ëna insini, ba cocare si'a jëja quëani achojaij'ë'n caguë, yë'ëre raobi. ⁴Yureca, Tito, yë'ë mamaquë, mai samucuabi Cristo te'e bain ba'ijën, baguëni si'a recoyo ro'tajëna, yë'ëbi utire toyani, më'ëna saoni saludayë. Mai Taita Riusubi, mai Èjaguë Jesucristo maire tëani baguëbi, bacuabi më'ëni ai ba'iyë ai conni, bojo recoyo huanõñete më'ëna insireba insija'guë cayë yë'ë.

El trabajo de Tito en Creta

⁵Yuta Creta yo'o yo'oja'ye caraguëna, më'ëre baruna jo'cahuë yë'ë, ba yo'o yo'oguëte. Cristo bain jubëan si'a huë'e joboanre ba'ijëna, sani bacua ëjacuare jia'noni re'huani ba'iyë më'ë. Ja'nca yo'oguë, yë'ë coca yihuoni jo'case'ere ro'tani, huanë yema'iguë ba'ij'ë'n. ⁶Cristo bain jubë ëjaguëre jia'noni re'huato, huacha yo'oye beoye ba'ija'guë. Te'e rënjo se'gani huejasi'quë ba'ija'guë. Baguë zincua'ga Cristoni si'a

recoyo ro'tajën ba'ija'bë. Ro rënni ganoñe beoye ba'ija'bë. Iracuabi guansejënna, te'e ruiñe achani yo'ojën ba'ija'bë. ⁷Baguë yua Riusu yo'lo cuencuesi'quëre sëani, gu'aye yo'oye beoye ba'ija'guë. Yequëcuabi coca yihuojënna, ro achaguë ba'ima'ija'guë. Te'e jëana bënni tonguë ba'ima'ija'guë. Jo'chare uncuni güebeye beoye ba'ija'guë. Bainre huaiye beoye ba'ija'guë. Bonsere ja'ta ba ëaye ro'tama'iguë ba'ija'guë. ⁸Yequëcuabi baguë huë'ena ti'anjënna, bacuani bojoguë saludani, bacuare re'oye cuiraja'guë. Re'oyete ro'tani, re'oye ëñoñe yo'oguë ba'ija'guë. Si'a jëja re'lo recoyo baja'guë. Te'e ruiñereba ro'taguë ba'ija'guë. Riusu yëse'e'ru güina'ru yo'oguë ba'iija'guë. Gu'a juchana to'inma'iñe caguë, gu'aye ro'taye beoye ba'iguë ba'ija'guë. ⁹Riusu cocareba te'e ruiñereba ba'i coca, ja'anre achani, güinajeiñe yo'oguë ba'ija'guë. Riusu coca cani jo'case'e'ru tin ro'taye beoye ba'ija'guë. Ja'nca ba'iguëbi yequëcuare'ga te'e ruiñe ye'yoni, bacua recoyo ro'tayete coñe poreji. Yequëcuabi Riusu cocare gu'a güejënna, bacua huacha cayete te'e ruiñe cani achoye poreji.

¹⁰Ai jai jubë bain, judío bain'ga, bacuabi ro ro'tajën, ro coquejën, ro bacua cocare ye'yojën, maini ai je'lo bayë. ¹¹Ja'nca sëani, bacuabi te'e huë'e bain, ai bainre coquejën, bacuani tin ro'ta güesejënna, bacua ye'yojën ba'iyete ëñejë'n. Curire coní bañu cajën ye'yojën, ai gu'aye yo'oyë bacua.

¹²Ira Creta bainguë ba'isi'quë, masiyereba masiguë, ja'anguëbi baguë bain ba'iyete quëani jo'caguë ba'nji: "Creta bainbi ro coquejën, ro gu'aye yo'ojën, airu hua'i hua'na'ru ro ro'tajën, ro ñame hua'na se'gabi ro ta'yejeiye aon ainjën ba'iyë" cani jo'caguë ba'nji. ¹³Ja'nca cani jo'caguëbi te'e ruiñera quëaguë ba'nji. Ja'nca sëani, si'a jëja, bacuani bëinguë yihuojë'n. Bacuabi jëja recoyo re'huani, Cristoni te'e ruiñe ro'tajën ba'ija'bë. ¹⁴Ira judío bain ba'isi'cuabi Riusu te'e ruiñe ba'i cocare senjoni, bacuabi ro ro'tani, ro quëani jo'cajënna, ja'anre bacua recoñoa ro'taye beoye ba'ija'bë. Ro gu'a bain guansese'ere sëani, bacua recoñoare re'huaye beoye ba'ija'bë.

¹⁵Te'e ruiñe recoyo ro'tajën ba'itoca, si'aye te'e ruiñe se'ga ba'iji. Si'si recoyo ro'tajën ba'itoca, si'aye si'si se'ga ba'iji. Si'si recoñoa ro'tacuabi yua Cristoni ro'tamajën, re'oye yo'oye gare huesëjën ba'iyë, bacua recoñoa ja'nju huesëse'e sëani. ¹⁶Ja'nca'cuabi Riusu te'e ruiñe ba'i cocare senjoni, bacuabi ro ro'tani, ro quëani jo'cajënna, ja'anre bacua recoñoa ro ba'icuabi "Riusuni masiyë" cacuata'an, bacuabi ro gu'aye yo'ojën, Riusure gu'a güejën ba'iyë. Yequëcuabi re'oye yihuojënna, bacuabi ro bëinjën, ro gu'a güeye sehuojën ba'iyë. Re'oye yo'oye gare ti'anma'iji bacuare.

La sana enseñanza

2 ¹Më'ë'ga Riusu te'e ruiñe ba'i coca quëani jo'case'e'ru güina'ru ye'yoguë ba'ijë'n. ²Iracua ëmëcuani ye'yoguë, bacuani ñaca

yihuoguë ba'ijë'ën: Te'e ruiñe yo'ojën, Riusu ëñañete masijën, ja'nji recoyo beoye ba'ijë'ën. Cristoni si'a recoyo ro'taye, si'acuani ai yëreba yëye, jëja recoyo baye, ja'anna ye'yesi'cua ba'ijë'ën, ja'an cocare bacuare yihuojë'ën. ³Güina'ru ira romi hua'nani re'oye yihuojë'ën. Re'o ma'are ganijen ba'ija'bë. Yequëcuani ro coqueye quëaye beoye ba'ija'bë. Jo'chare uncuni güebemajën ba'ija'bë. Te'e ruiñe ye'yojën, ⁴bacua romi yo'jecuani ñaca yihuojën ba'ija'bë. “Mësacua ënjë sanhuë, mësacua zin hua'na, ja'ancuani ai yëreba yëjën, re'oye cuirajën ba'ijë'ën. ⁵Te'e ruiñe ro'tajën, gu'aye yo'oye yua ëñoñe beoye ba'ijë'ën. Mësacua te'e jubë yo'o ba'iyë, re'oye yo'oni, yequëcuani bojojën conni, bacua ënjë sanhuëni te'e ruiñe achani yo'ojën ba'ijë'ën. Ja'nca yo'ojën ba'itoca, yequëcuabi Riusu cocarebare gu'aye caye porema'iñë” yihuojën ba'ija'bë.

⁶Bonsëcuare'ga yihuo cocare caguë ba'ijë'ën, te'e ruiñe yo'ojën ba'ija'yere. ⁷Ja'nca caguë, më'lë'ga te'e ruiñe re'o yo'o yo'ogüë, bacua yo'oye'ru yo'oni ëñojë'ën. Te'e ruiñereba coca ye'yoguë, huacha yo'oye beoye ba'ijë'ën. ⁸Yequëcuabi gu'aye caye porema'iñe caguë, si'si beoye yihuo cocare quëani achoguë ba'ijë'ën. Bacuabi yequërë gu'aye catoca, ro gu'a bain ëñoñë.

⁹Yo'o concuare'ga re'oye yihuoguë ba'ijë'ën. Bacua ëjacuabi guansejënna, re'oye achani yo'ojën ba'ija'bë. Bëiñe sehuoye beoye ba'ija'bë. ¹⁰Bacua bonsere jiañe beoye ba'ija'bë. Gu'aye yo'oye beojën ba'icuabi te'e ruiñe yo'ocua se'ga ëñoja'bë. Ja'nca ëñotoca, si'acuabi ëñajën, “Riusu cocareba ye'yesi'cuabi ai re'o bain ba'iyë” cajën ba'iyë. Riusure cato, maini tëani baguë ba'iji.

¹¹Yureca, Riusubi si'a bainre tëani baye yëguë, si'acuani ai conreba conji. Ja'nca ba'iguë ëñoji Riusu. ¹²Ja'nca ëñoguëbi maini bojora'rë yihuoguë, Riusure gu'a güeyete, ro mai ëa ëñañete, ja'anre jo'cani senjojë'ën, maini caji. Caguë, yua jëja recoñoare re'huajën, ja'nji recoñoa baye beoye te'e ruiñereba yo'ojën ba'ijë'ën. Yequëcuabi mësacuani ëñajënna, ja'nca yo'ojën ba'ijë'ën yureña, yihuoji maire. Ja'nca yihuoguëna, ja'nca yo'ojën bañuni. ¹³Mai Ëjaguë Jesucristo, mai Ta'yejeiyereba Riusu ba'iguëbi maini tëani baja'guë sëani, baguë rani ëñoja'ñete ëjojën, bojoreba bojojën ëñañu cayë, ai go'sijeiyereba ba'ija'ye sëani. ¹⁴Ja'anguë Jesucristobi maini ëñaguë, maibi ai gu'a juchare bajënna, maini tëani ba ëaye ro'taguë, mai gu'a jucha ro'ire junni tonbi. Ja'nca junni tonsi'quëbi baguë te'e bain yësi'cua te'e ruin recoñoa ba'icuaire maire re'huaye yëji baguë.

¹⁵Ja'an yihuose'e'ru si'acuani yihuoguë ba'ijë'ën. Yequëcuabi më'ëre gu'aye caye yëjënna, bacuare ënseguë ba'ijë'ën.

Deberes de los creyentes

3 ¹Më'ë bainni yeque yihuo cocare'ga quëajë'ën: Bain ëjacua, güenaro hua'na, si'acuabi guansejënna, më'lë bainbi achani yo'o

conjèn ba'ija'bë. Re'lo yo'lo yo'oye caraye beoye si'aye yo'ojèn ba'ija'bë. ²Yequëcuanì gu'aye caye beoye ba'ija'bë. Si'a hua'nani bojojèn ba'ijèn, bacuani bojoye conjèn ba'ijèn, bacua recoñoa re'lo huanõe ba'i güeseja'bë.

³Mai hua'nare'ga cato, maibi gu'a jucha basi hua'na ba'ijèn ba'nhuë. Maibi ro ro'tajèn, Riusuni achaye beoye ba'ijèn, ro gu'aye yo'ojèn coquesi'cua ba'ijèn ba'nhuë. Ro a'ta yo'ojèn, ro mai yëse'e'ru yo'o äaye ba'ijèn, ja'an se'gare yo'ojèn, zupai huatini yo'o conjèn ba'nhuë mai. Yequëcuanì je'o bajèn, sa'ñeña je'o bajèn ba'nhuë mai. ⁴Ja'nca ba'icua'reta'an, Riusubi maini tèani baye yëguë, maini re'oye conni, maini ai yëreba yëji. ⁵Ja'nca yo'oguëbi maini tèani baguë, ro mai te'le ruiñe yo'ojèn ba'ise'ere ëñama'iji Riusu. Baguë se'gabi maini ai ba'iyè ai oiguë congüë, baguë Espíritute maina raoni, mai recoyote mame tènoni, mai ba'iyete beoru mamereba re'huani jo'cabi. ⁶Jesucristobi mai huacha yo'ose'e ro'ire junni tonguë, mai mame re'huaye, mai tèani baye, ja'anre maini masi güeseji Riusu. Baguë Espíritute maina raoni, mai recoyote mame re'huani, baguë bayete ai insireba insiji. ⁷Maini ai oiguë ëñani, “Te'le ruin recoñoa ba'i hua'na ba'ija'bë caguë, si'arèn ba'iyè re'huayete ëjojèn, ja'anre conì baja'bë” caguë, baguë oire bani coñete maini ai masiyereba masi güeseji Riusu.

⁸Yureca, te'le ruiñe quëayë yë'ë. Yë'ë yure yihuoni case'ere re'oye ro'tani, si'a hua'nani quëani achøjë'ën. Riusuni si'a recoyo ro'tacuabi caraye beoye re'oye conjèn re'oye yo'ojèn ba'ija'bë caguë, bacuani yihuo coca si'a jëja quëajë'ën. Quëaguëna, si'a hua'nabi achani, si'a recoñoa bojojèn re'huaye poreyë. ⁹Yeque coca ro bëiñe quëani achose'e, ira bain ba'isi'cua mamiña toyani cuencuese'e, bain sa'ñeña ro bëiñe case'e, Moisés coca toyani jo'case'ere bëinreba bëinjèn yihuose'e, ja'anre gare achaye beoye ba'ijë'ën. Ja'anre quëani achocuabi ro ro'tajèn, ro guaja yo'ojèn coca cayë.

¹⁰Yequëcua Cristo bain jubë ba'icuabi bain quëñëni sai cocare bëiñe quëani achotoca, ja'ancuanì samu ba'iyè ënseguë yihuojë'ën. Ja'nca yihuoni, më'ëni achama'itoca, ja'nrebi, bacua ba'irute quëñëni saijë'ën. ¹¹Më'ëni achama'icua sëani, gu'a recoñoa se'e bajèn, bacua gu'a juchare si'a bainni te'le ruiñe masi güesejë'ën. Bënni senjoñe se'ga ba'ija'guë'bi bacuare.

Instrucciones personales

¹²Yureca Artemasre më'ëna saoye ro'tayë yë'ë. Baguëte saoma'itoca, Tíquicote saoyë. Saoguëna, më'ë porese'e'ru yë'ëna, Nicópolis huëe jobona saija'guëna, ti'anni ëñajë'ën. Ja'anrute oco tëcahuëte bëani ba'ijaza ro'taguë ba'iyë yë'ë. ¹³Ira ëja bain guanseni toyase'ere

ye'yesi'quë, Zenas hue'eguë, yequë Apolos, bacuabi yequëruanna saiye ro'tajëna, më'ë porese'e'ru bacua bonse carayete bacuana ro insini conjë'ën. Bacua ma'a saijëna, bacuare besa bojoguë saojë'ën. ¹⁴Cristo bainbi re'oye yo'oye ye'yereba ye'yeja'bë. Yequëcuabi bonsere carajëna, bacuana ro insini conjä'bë. Ja'nca conma'itoca, reoye yo'oma'icua ba'iyë.

Saludos y bendición

¹⁵Yureca, yë'ë naconi ba'icuabi më'ëna bojojën saludayë. Më'ë naconi ba'icua, Jesucristoni si'a recoyo ro'tacua, yëquëenate yësi'cuare sëani, bacuani saludacajë'ën. Riusubi më'sacua si'acuani ai ta'yejeiye insini cuiraguë ba'ija'guë.